

Wat als Schotland onafhankelijk wordt?

Vandaag kiezen de Schotten of ze wel of niet onafhankelijk willen worden van het Verenigd Koninkrijk. Wat als het een 'ja' wordt?

Jeroen van Kleef en Maxime Smit

Wat is er aan de hand in Schotland? Schotland is op dit moment onderdeel van het Verenigd Koninkrijk. Vandaag wordt er een referendum gehouden over de vraag „Moet Schotland een onafhankelijk land worden?”. Dit na driehonderd jaar eenheid met de Verenigd Koninkrijk.

Het referendum is op de agenda gezet door de eerste minister van Schotland Alex Salmond van de Scottish National Party. Die partij streeft openlijk de onafhankelijkheid van Schotland na. Het referendum heeft de steun van de Britse regering in Londen, maar die zou liever zien dat Schotland in het Verenigd Koninkrijk blijft.

Wat zeggen de voorstanders?

De Schotse bevolking heeft zich gekeerd tegen het 'Londense' beleid van de afgelopen jaren. De verhoging van het collegegeld voor studenten, afbraak van sociale voorzieningen en bezuinigingen op de zorg lijken de steen des aanstoots voor de Schotten. Dat is ook niet vreemd, want de conservatieve regering Cameron heeft geen steun in Schotland. In de parlementaire verkiezingen van 2010 kreeg de conservatieve partij slechts 1 van de 59 Schotse zetels in het Lagerhuis.

Schotland heeft ook grote gas- en oliereserves. Dat zorgt ook voor een grote hoeveelheid welvaart die, in

ken binnen de Europese verdragen over wat er gebeurt als een lidstaat opsplijt. Waarschijnlijk moet Schotland lidmaatschap aanvragen. Gevoeligheden in Spanje en België kunnen roet in het eten gooien. Die landen worstelen ook met landsdelen die graag onafhankelijk zouden willen worden (Vlaanderen, Catalonië en Baskenland). Los daarvan zou het land de voordeeltjes die het Verenigd Koninkrijk heeft, verliezen. Denk dan bijvoorbeeld aan belastingvoordelen en de mogelijkheid om het eigen immigratiebeleid te behouden. Daar moet over onderhandeld worden voordat Schotland lid zou kunnen worden.

Houdt Schotland het pond sterling na onafhankelijkheid?

Dat is op dit moment niet te zeggen. De Schotse premier Alex Salmond zegt van wel, maar de regerende partijen in Londen stellen daar niet mee akkoord te gaan. Schotland hoopt op een muntunie, waarin beide landen dezelfde munteenheid hebben en Schotland het beleid van de centrale bank volgt in Londen. Een ander scenario is het pond sterling houden, maar niet de centrale bank volgen. Dat is echter minder aantrekkelijk omdat het de munt minder betrouwbaar maakt. De laatste optie is een nieuwe munteenheid in het leven roepen of toetreden tot de euro. Maar de EU heeft juist gezegd dat er voorlopig geen nieuwe landen bij de euro komen.

Gaat de grens tussen Engeland en Schotland straks dicht?

Schotland wil graag de grensafspraken met de rest van Groot-Brittannië zo houden zoals ze nu zijn, dus een vrije doorstroom van Schotland naar Engeland en andersom. Maar mocht Schotland lid van de EU worden, dan moet het ook toetreden tot de Schengenzone. Groot-Brittannië heeft er ooit voor gekozen niet aan die afspraak mee te doen omdat het zelf de grenzen wil controleren. Met de Schotten in de Schengenzone zal Groot-Brittannië dan ook geen voorstander zijn van vrije doorgang bij de grens. Ook heeft de Schotse premier gezegd meer migranten binnen te willen laten dan nu gebeurt, wat bij de Londense regering een schrikbeeld oproept van migranten die vanuit Schotland doorstromen naar Engeland. Of er straks een paspoort- en douanecontrole bij de grens komt, is de vraag. Grappenmakers hadden deze week al een nepcontrolepunt opgericht.

Wat gebeurt er met de parlementariërs?

In Londen zijn 59 Schotse parlementariërs (van de 650). Als Schotland ervoor kiest onafhankelijk te worden, moeten die op den duur weg. Schotland wil zich bij een ja-stem in maart 2016 afscheiden. Voor die tijd wacht voor de Britten een probleem in de vorm van de parlementaire verkiezingen volgend jaar. Daar hebben de Schotten nu een stem in, maar volgens sommige politici is dat oneerlijk als Schotland zich af-

▲ De Schotse premier Alex Salmond (midden, rechts) en vicepremier Nicola Sturgeon (midden) poseren met voorstanders van het referendum in Edinburgh.

Foto AFP

Het is niet eenvoudig om alles opeens zelf te gaan doen

een onafhankelijk Schotland, geheel ten goede komt aan de Schotten zelf. De argumentatie van het voorstanders is dat Schotland levensvatbaar is als land. Het gemiddelde inkomen is er ook hoger dan in grote delen van het VK.

Wat zijn de argumenten tegen onafhankelijkheid?

Volgens tegenstanders van onafhankelijkheid zijn de eigen bevoegdheden die het Schotse parlement heeft voldoende. Sinds de voorstanders van onafhankelijkheid in peilingen opeens zijn opgerukt, heeft Londen de Schotten meer zeggenschap beloofd als ze nee stemmen, bijvoorbeeld over besteding van hun belastinggeld.

Er zijn ook praktische bezwaren aan onafhankelijkheid. Na driehonderd jaar eenheid met het Verenigd Koninkrijk is het niet eenvoudig om alles opeens zelf te gaan doen. Denk bijvoorbeeld aan defensie en het lidmaatschap van de Europese Unie.

EU-lidmaatschap is voor het nieuwe, onafhankelijke Schotland niet vanzelfsprekend. Er zijn geen afspra-

scheidt, omdat de Schotten dan de koers van Groot-Brittannië mede uitstippelen zonder er straks deel van uit te maken. Voor de Conservatieven zou uitstel niet slecht uitkomen, omdat er dan een blok progressieve kiezers uitgesloten worden.

Houdt Groot-Brittannië de vaste zetel in de VN-Veilighedsraad?

Als je naar het verleden kijkt, waarschijnlijk wel. Toen de Sovjet-Unie uit elkaar viel, nam Rusland de zetel over en daarmee was het geregeld. Schotland verliest als onafhankelijk-

ke staat wel de plek in de VN die het nu als onderdeel van Groot-Brittannië heeft, maar kan zich opnieuw melden voor één van de wisselende zetels (Groot-Brittannië is één van de vijf permanente leden, samen met Rusland, China, de VS en Frank-

rijk). Het referendum kan de aanzet geven voor hernieuwde discussies over de samenstelling van de Veiligheidsraad. Brazilië of India zou ook wel een vaste zetel willen. En waarom zou het verkleinde Groot-Brittannië, dat toch niet meer de wereldmacht van weleer is, meer rechten hebben?

De voorstanders hebben gezegd dat de Schotten bij onafhankelijkheid zelf mogen beslissen of ze het koningshuis willen houden. Er zouden bijvoorbeeld republikeinse partijen kunnen komen. Er zijn geluiden dat de Schotten het koningshuis graag houden.

Wie gaat er winnen?

In de peilingen is het een nek-aan-nekrace. Tot een paar weken geleden lag het 'nee'-kamp ruim voor maar dat is de afgelopen weken ingehaald door de mensen die voor onafhankelijkheid zijn. Volgens de laatste peiling is een kleine meerderheid tegen onafhankelijkheid.

Kan het in Nederland gebeuren dat een landsdeel onafhankelijk wordt?

Het is mogelijk, maar zeer onwaarschijnlijk. In Friesland is er wel de Fryske Nasjonale Partij maar die streeft een sterkere rol van de regio na, niet volledige onafhankelijkheid. De Partij van het Noorden streeft ook autonomie na, maar niet zo vergaand als de Schotten.

Uitzondering was ooit België. Het land was onderdeel van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden van 1815 tot 1830 maar scheidde zich af. Dit lijkt ver in het verleden, maar de argumenten voor Belgische onafhankelijkheid zijn niet eens zo anders dan die van Schotland.

Schots referendum over onafhankelijkheid nadert ontknoping

